

“DUPLERI” (SVJEĆARI)

O “duplerima” (svjećarima) toliko se toga još i danas govori da je poželjno to zabilježiti i sačuvati od zaborava. Usmena narodna predaja svojim lancem povezanih karika sačuvala je i taj segment određenog vjerovanja. “Duplere” (svjećare) smatrali su dušama ljudi, ili znakovima određenih razumnih bića onkraj nepoznatog svijeta. Njihova nazočnost među živim, postojećim svijetom objašnjava se neodoljivom voljom, željom da se na bilo koji način približe, jave svojim, prenesu određenu poruku, iskažu opomenu, malo priprijetu radi nečijeg nedoličnog ponašanja, posrnuća s pravoga Božjeg puta. Iza sveg toga, u takvoj pojavnosti nema ničega đavolskoga-zloga što bi moglo čovjeku previše naškoditi, smesti ga s kršćanskoga puta i prave vjere prema Bogu. Taj “dupler” (svjećar) bio je jedno malo svjetlo, koje je lebdjelo iznad površine zemlje na određenoj visini. Isticao se svojim sjajem, a posebno u mrkloj noći. Nitko do sada nije u svojim kazivanjima potvrdio da su svjećari zapažani za dnevnog svjetla, jer to bi toj pojavnosti bilo neko novo i posebnije određenje. Vrlo tamne, mirne noći nekako su bile za ove svjećare najpovoljnije, kao takove za njihovu pojavu izraženije i bogatije. Kazivatelji ističu kako su svjećari zapaženi “svečera” (u prvom mraku), “kmići” (u jakom mraku), da su u vremenu “najgorši vur” (od dvadeset i četiri sata do tri poslije pola noći) u viditelja izazivali veći strah, nesigurnost, potrebu za križanjem, molitvom svecima i Bogu. Taj doživljaj straha pojačavali su u predjelima većih i osamljenih šuma, voda, raskrižja, nepoznatih puteva, tzv. opasnih mjesta (zbog pogibeljnih događanja i pojava). Neki su govorili o jednom i više viđenih svjećara. Na svako postavljeno pitanje: - A zašto se vidio dupler ili dupleri baš tada? Kako to da su to samo ti ljudi vidjeli? Radi čega duplera nema tamo i tamo? Koji je razlog bio da su se svjećari jednima više, a drugima manje približili? Jeste li čuli kakovu izrečenu poruku od njih? Možda ste u kojem svjećaru uspjeli prepoznati čiji duh i razgovarati s njim? Mislite li da je samo kretanje određenog svjećara u različitim smjerovima određena i tajanstvena poruka? Ima li sama grmljavina kakav utjecaj na veću ili manju pojavnost svjećara? Ovisi li o pojavnosti svjećara kakova podudarnost sa događajima koji su se dogodili na određeni dan, godišnjicu? Ukoliko je više svjećara na jednom mjestu, može li se među njima razlikovati po čemu pripadnost ženskoj i muškoj osobi? Ni jedna kazivačica i kazivač, kao istinski vjernici, nisu željeli u svezi tih pitanja puno razglabati (raspredati) i sudjelovati previše u iznošenju svojih vlastitih sudova. Iz svega toga nazire se kratak odgovor: - To je Božja volja, pod Božjom je upravom, a mi smo premali da o tome govorimo i iznosimo svoje mišljenje. Poštujući takovo razmišljanje kazivatelja, ipak ne bismo povrijedili Boga i njegovu volju da o pojavi svjećara pokušamo saznati više (o njihovoj pojavnosti u vremenskoj i prostornoj dimenziji). Uz sve to, bila to istina ili ne o “duplerima”, značajno bi bilo doći do podataka usmenom predajom. Jesu li se oni i u kojoj mjeri pojavljivali uz osamljena raspela, kapelice, groblja, crkve i ostala svetišta? Ne bi bio suvišan podatak ni u svezi spola i dobi viditelja. U trenucima takovih pojava

različiti je dojam jednog čovjeka, ili više njih. Prisustvo psa i konja u takvom određenom događaju može biti od izuzetne važnosti. Čovjek je u takvoj situaciji u prednosti, što se tiče razuma i prosudbe, ali svaka ova životinja boljom razvijenošću nekih osjetila (predosjećaja, vida, sluha) može vidjeti i osjetiti ono što čovjek nije u stanju potpuno registrirati i doživljeno, kao jasniju sliku, točno objasniti. Tu je (nazočan manje više) u nekoga i strah, koji viđeno može djelomično ili potpuno iskriviti i kao takovo prijenijeti drugome. Za očekivati je nekoliko razina (viđenih doživljaja). Prvi sumrak, budući da ne traje dugo, bilo je i sada je vrijeme u kojem se nije moglo doživjeti nešto previše iznenađujuće i zastrašujuće. Prvi mrak, koji traje i trajao je vremenski dosta dugo, ako se tome pridoda veći prostor "neizvjesnosti" (stalnog očekivanja nečega) i veće vrijeme provedeno u njemu, svaka takova i slična pojavnost djelovala je i djelovat će drukčije i različitiije na svakoga čovjeka. Čovjek sam, kako se ono kaže, kao duh, svojom samoćom stvara pojačanu nesigurnost. Sve to njegovo stanje bilo je još otežanije dugim i teškim pješačenjem. Da i ne govorimo kako je bilo u onim satima, poslije pola noći, jer to je vrijeme ušlo već ranije u svijest kao jedno od najneizvjesnijih i za čovjeka veliko iskušenje. Rijetko tko se baš s radošću i voljom odlučivao da nešto radi u njemu i odlazi na put. U koliko je čovjek imao uza se samo štap za opiranje, već je time stekao nekakovu veću sigurnost i manje iznenađenje. Vozeći se kolima, s konjskom zapregom, čovjek je ostvarivao veću sigurnost i brže prelaženje određenog prostora u kraćem vremenu. Dakako, tada je čovjek bio svjestan kako će konji daleko prije i brže reagirati na sve oko sebe nego (on sam) i u tome mu pomoći kako bi lakše shvatio i (lakše) prevladao svoju trenutačnu situaciju u kojoj se nalazio. Ovisno o većoj prisutnosti pravovaljanih čimbenika (predosjećaja, vida, sluha, osjeta, mirisa, jasnije prostorne i vremenske orijentacije) čovjek je donosio bolje odluke i tako se u istima ponašao. Čovjeku jako privržene životinje pas i konj (predosjećajnošću, čulom, vidom) na pojavu i prisutnost svječara ponašaju se na svoj osobit način. Zapaze svječara daleko prije nego čovjek. Čim je svječar dalje od tih životinja, one ga svojim osjetilima registriraju, ali pri tome ne iskazuju veću uznemirenost. Što je svječar bliže (tim) životinjama, naročito oko glave, one u svom ponašanju pokazuju izraženiju uznemirenost. Pas je u takovoj situaciji "mrčao" (režao), pokazivao zube, zalijetao se i dolazio bliže gospodaru. Konj je zastajao, podizao glavu, kopao prvim nogama, ržao, propinjao se, povlačio prema unazad. U tim trenucima čovjekovo javljanje životinjama i prozivanje imenima stvaralo je veću sigurnost u njima i određeno ohrabrenje za samoga čovjeka. Svako dulje stajanje u mjestu i neka neodlučnost, krenuti, ili se vratiti, pojačavalo je strah i nemir. Uz križanje i izgovor riječi: - U ime Božje! bilo je najbolje čim prije krenuti sa toga mjesta svojim putem. Kazivatelji su govorili kako nije bilo uputno pitati ni jednu takovu pojavnost o nakani i razlogu što je baš tu i pokazala se pred njima. Iskusniji ljudi svojim promišljanjem i daleko bogatijim proživljavanjem svega i svačega, u tijeku dugoga života, govorili su da svaka pojavnost (dobra i zla) ima svoj razlog, vrijeme, mjesto i određenu "jakost" (jačinu). Svjećare su svrstavali u skupinu bezazlenih pojava, koje ni u jednom primjeru svoga djelovanja nisu izazivale pogibeljne posljedice za čovjeka i njemu privržene životinje. U svezi svječara pričale su se različite šale i dogodovštine, od najozbiljnijih do onih krajnje smiješnih i porugljivih. I takovi razgovori imali su opravdanje zbog prisutnosti većeg broja ljudi, jer su se u povećanoj brojnosti osjećali sigurnijima i slobodnijima za svoje usmeno izražavanje. I to ima određen razlog. Čovjek kao sam izbjegavao je složenija razmišljanja o neobjašnjivim pojavnostima (dobra i zla), a kao sam osjećao se nesigurnim, u njega se pojačanije javljao određen strah, a među najviše izraženijima je onaj za vlastiti život, živote njemu najbližijih i najdražih. Netko će reći da običnom čovjeku svašta pada na pamet, nije u mogućnosti do kraja sve razumjeti i objasniti. Netko, tko misli da je daleko više od ostalih, u praksi ga varaju i najobičnije činjenice. Sva ta viđenja noću za bilo koga zasigurno bi se razlikovala od onih na danu. Nije slučajna misao: - Noć ima svoju moć! To je vrijeme za čovjeka u kojem on treba odmarati tijelo i osjetila. Čovjeku je Bog dao dnevnu svjetlost u kojoj treba većinu svojih djelatnosti obavljati kao razumno biće. Različitosti u kazivanju o svjećarima su postojeće realnosti datih okolnosti, mogućnosti određenog bića da iste pojavnosti vidi, ili ne vidi bolje, manje shvati i kao o takovima na svoj način ispriča. Nije me ni to začudilo kad su dva

kazivača na istom mjestu i u isto vrijeme vidjeli svječara, a njihovo viđenje bilo je dosta različito. To govori u prilog tome kako su dva bića toliko različita međusobno, da se od njih ne može tražiti samo jedna istina. Oni su različitom razvijenošću, ili nerazvijenošću svojih osjetila pojavnost doživjeli na dva različita načina i tako je shvatili. Sad je još jedno veliko pitanje, koje i sam pred sebe postavljam kao slušatelj: - Kako ću ta dva različita kazivanja o istoj pojavnosti doživjeti, shvatiti, što pravovaljanije zabilježiti? Desetak kazivatelja pričalo je kako su u različito doba noći i na različitim mjestima zapazili jednog svječara. Taj svječar bio je nedaleko šume, ili je lebdio uz potočić, iznad polja, pokraj puteljčica. Neki puta išao je brže ili sporije od svoje polazne točke (mjesto gdje ga je netko zapazio) prema svome odredištu. Kazivatelji nisu mogli baš u tančine odrediti njegov smjer kretanja prema stranama svijeta, jer ih je dosta bunila njegova promjenjiva staza prelaženja. Među kazivateljima bilo je i onih koji su vidjeli kako svječar na krivudavoj stazi prelaženja u određenim vremenskim razmacima mijenja visinu lebdenja (išao je čas više, čas niže). Bilo je i onih koji su govorili kako je svječar bio na jednom mjestu i nije se pomicao. U tijeku samog kazivanja pojedini kazivači govorili su kako ih je svječar stalno pratio i slijedio. Pojedincima se dogodio susret s dva svječara. Ti svječari su se, prateći ga u hodu, na različiti način kretali. Malo su bili pred njim, malo iznad njega, malo za njim, malo više, malo niže. Nisu ga ostavljali sve do prvog naselja. Jednome se kazivaču, zbog straha, prohtjelo pušiti iz lule i taj je svječar nekako razumio njegovu želju, sjeo na duhanište lule i zapalio duhan da gori. Prema mjestima najučestalijih pojava svječara ljudi su rekli da su to bili najčešće limbuški, dubovnjački, podhrastinski prema šumi Limbuš, Dubovnik i Hrastima). Sa dosta sigurnosti tvrdili su da svojom svjetlošću izlaze iz zemlje, odlaze, ali nisu znali objasniti što je u svezi njihovog povratka, ako ga uopće ima. S obzriom na godišnja doba, bili su određeniji i tvrdili kako ih je više bilo u proljeće, ljeto i jesen. Još jedna tvrdnja bila je značajna, a ta se odnosila na veći postotak muškaraca kao viditelja svječara. To i nije nikakovo čudo, ako znamo da se svako kretanje žena u večernje sate, a posebice u kasnije sate smatralo neobičnim, nedoličnim, jedino kada su se neke, kao navodne vještice, sretale s nečistacima (zlim duhovima). Vrlo značajan lokalitet o učestalijoj pojavi svječara bio je "Rastina" (Hrastina) u Podravskim Sesvetama. Te svječare nazivali su "žetveni dupleri", jer su ih najviše viđali ljeti, u tijeku žetvenih radova (kosidbe pšenice). Bilo je znatno više viditelja (žena i muškaraca mlađe i starije dobi). Svječare su zapažali na svojim njivama, uz šumu, pokraj putova, grmlja i uz livade. Žeteoci su dolazili na svoja žitna polja, još za mraka, nije ni čudo da u sretali takove pojave. Objašnjavali su pojavu tih svječara na različite načine. Određeni kazivači tvrdili su kako su se svječari javljali više i učestalije radi većeg broja ljudi, kako bi se na neki način pokazali svojim. Bilo je razmišljanja da su se javljali zbog velikih vrućina, žega i sunca. Manji broj žeteoca govorio je kako je njihova pojavnost usko vezana uz samu zriobu žitarica, da se vesele pšeničnom kruhu. Nije zanemarivo i ovo razmišljanje s kojim pojedinci tvrde kako su se svječari javili zbog lijepje i ugodne pjesme zrikavaca. Među mnogima našao se "nevjerni Toma" (jedan koji je sve to osporavao i tome se podsmjehivao). Kažu ljudi da je zbog toga doživio manju neugodu. Za njega su svječari bile puste i neistinite priče. Rekao je kako se on nema čega bojati, a posebno ne onoga što ne postoji. Jedne neočekivane večeri pred toga nebojećeg čovjeka došao je svječar i s njim na njegov račun dobrano se našalio. Spalio mu je lijevu i desnu stranu lijepog muškog brka i na taj način ga malo "znakazil" (unakazio), a zatim nestao u mraku. Poslije tog iskustva na vlastitoj koži nije odlazio više sam na mjesta pojava svječara. Pričao je o njima s više opreza i pozornosti.